

Analiza

Ko su kandidati za narodne poslanike XII saziva Skupštine Srbije?

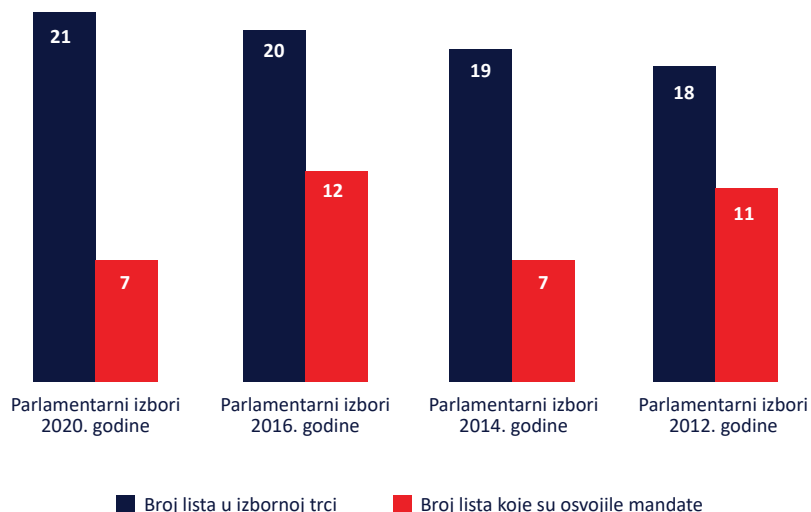
OTVORENI PARLAMENT.rs

O vama se radi.

Za formiranje dvanaestog po redu saziva Narodne skupštine Republike Srbije čeka se sam kraj zakonom predviđenog roka. Iako to nije novina u novijoj parlamentarnoj istoriji Srbije, neizvesnost koja je pratila formiranje novog skupštinskog saziva, nakon veoma jasnih izbornih rezultata, poslala je još jednu u nizu negativnih poruka o značaju i (ne)moći Skupštine u vanrednim okolnostima izazvanim pandemijom Korona virusa i rastućim nepoverenjem građana u institucije.

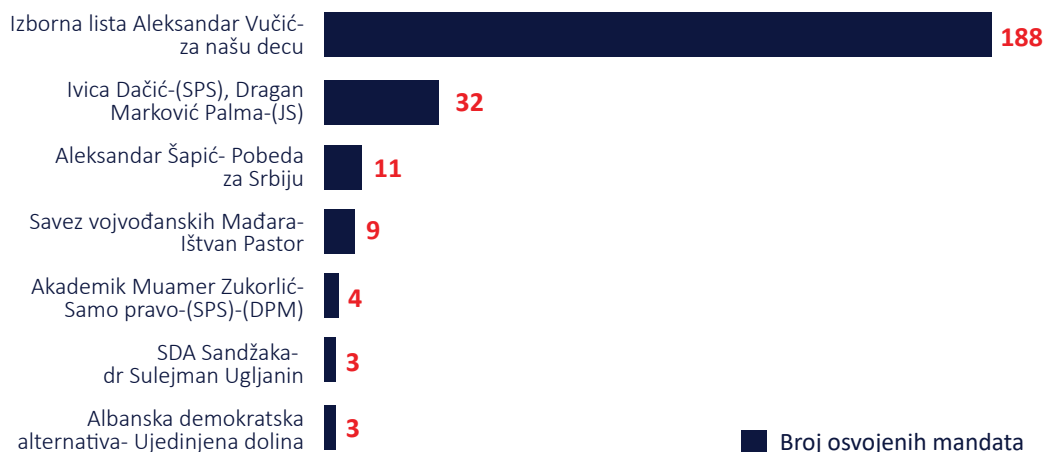
Parlamentarni izbori održani u junu 2020. godine, prvi su parlamentarni izbori u Evropi održani u jeku pandemije izazvane Korona virusom. Obeležio ih je i kontroverzan bojkot od strane dela opozicionih partija, prekid izborne kampanje usled vanrednog stanja kao i izmene pravila igre neposredno pre i tokom izborne kampanje. Ovi izbori ostaće upamćeni po nikad većem broju izbornih lista u izornoj trci i trijumfu vladajuće Srpske napredne stranke, koja je osvojila čak tri četvrtine skupštinskih mandata. Uprkos najnižem cenzusu od uvođenja proporcionalnog sistema za izbor narodnih poslanika u Srbiji od svega tri odsto, od 21 kandidovane izborne liste mandate su osvojile svega tri, uz četiri izborne liste manjinskih stranaka za koje važi pravilo takozvanog "prirodnog praga" (grafikon 1). Poređenja radi, na prethodnim izborima učestvovalo je 20 izbornih lista od kojih je čak 12 izbornih lista osvojilo skupštinske mandate.

Grafikon 1. Učešće izbornih lista na parlamentarnim izborima u prethodnim ciklusima

U skupštinskim klupama naredne četiri godine sedeće predstavnici sa izborne liste "Aleksandar Vučić - za našu decu", lista Socijalističke partije Srbije i Jedinствene Srbije (SPS-JS), Srpskog patriotskog saveza (SPAS), kao i predstavnici nacionalnih manjina Stranke pravde i pomirenja-Demokratske partije Makedonaca, SDA Sandžaka, Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) i Albanske demokratske alternative (ADA) (grafikon 2).

Grafikon 2. Izborne liste koje su prešle cenzus na parlamentarnim izborima 2020. godine

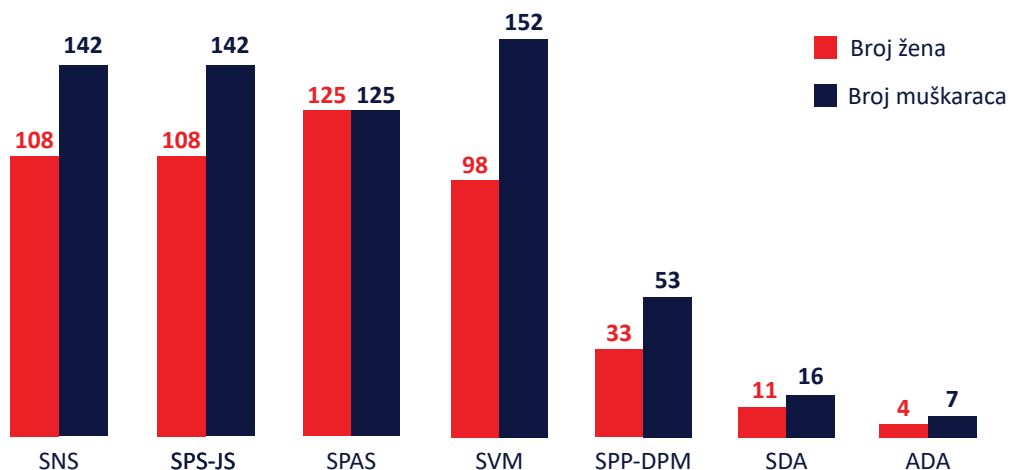
Na sedam izbornih lista koje su osvojile mandate našlo se ukupno 1124 kandidata za buduće narodne poslanike, od kojih je 250 poslanika steklo zvanje narodnog poslanika u novom XII sazivu, prema broju osvojenih mandata i redosledu na izbornoj listi.

Prve tri političke stranke odnosno koalicije koje su osvojile najviše glasova i prešle izborni cenzus (SNS, SPS-JS, SPAS) iskoristile su mogućnost da na izbornim listama predlože maksimalnih 250 kandidata, dok su ostale liste predlagale i manji broj potencijalnih poslanika. Najkraću izbornu listu od svega 11 predloženih kandidata predala je Albanska demokratska alternativa, koje takođe ulazi u parlament kao predstavnik nacionalnih manjina.

Struktura izbornih lista koje su prešle cenzus

Uz [smanjenje cenzusa](#), izmenama izbornog zakona u 2020. godini povećana je i takozvana ["kvota" za predstavljanje manje zastupljenog pola](#), koji su do sada uvek činile žene. Uvedena je obaveza da 40 odsto mesta na izbornoj listi, umesto dosadašnjih 30 odsto mora pripasti manje zastupljenom polu. U skladu sa ovim izmenama, prosečan broj kandidovanih žena na izbornim listama koje će formirati XII saziv je **42 odsto**, a muškaraca **58 odsto** (grafikon 3).

Grafikon 3. Polna struktura kandidata za narodne poslanike predloženih na izbornim listama koje su prešle cenzus

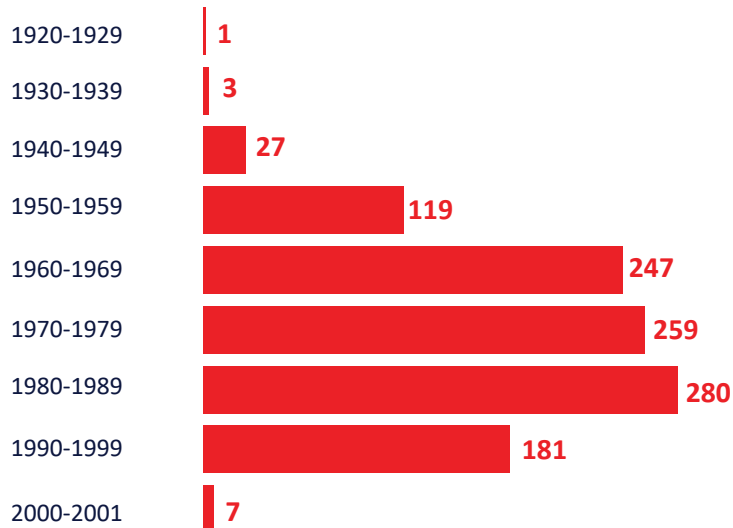

Lista SPAS-a ima najveći procenat kandidatkinja za narodne poslanice od sedam izbornih lista koje su prošle cenzus, ali i od svih drugih lista u izbornoj trci. **Polovinu predložene liste SPAS-a čine žene.** Najmanji procenat predloženih žena ima lista Albanske demokratske alternative (**ADA**) - svega **trećinu**. Izborna lista "Aleksandar Vučić - za našu decu" i izborna lista SPS-JS imaju istu polnu strukturu koju čini **43 odsto kandidovanih žena** i **57 odsto kandidovanih muškaraca**.

Dvanaesti saziv Narodne skupštine po starosnoj strukturi biće **relativno mlad saziv**, s obzirom na to da je prosečno godište kandidata sa svih sedam izbornih lista 1976. godište (grafikon 4). Najmlađih kandidata za buduće narodne poslanika **rođenih nakon 2000. godine** ima svega **sedmero**, od kojih je petoro sa liste SPAS-a i po jedan kandidat sa lista Saveza vojvođanskih Mađara i Stranke pravde i pomirenja-Demokratske partije Makedonaca. Među mlađim kandidatima znatno je više onih koji su **rođeni u poslednjoj deceniji XX veka** (1990 - 1999. godine). Od **ukupno 181 kandidata mlađih od 30 godina** najviše ih je sa liste SPAS-a (**49**) i liste Srpske napred stranke (**46**). **Najveći broj kandidata** rođen je između **1980. i 1989. godine**. Ukupno **280** kandidata za narodne poslanike od svih 1124 pred-

loženih, pripada generacijama rođenim osamdesetih godina prošlog veka. **Najstarija kandidatkinja**, Smilja Tišma, predložena na listi SPS-JS, rođena je **1929. godine**, a po zanimanju je pravnica. Kandidata za narodne poslanike koji su rođeni između 1930. i 1939. godine svega je troje, među kojima je dvoje predloženo na listi SPAS-a a jedan na liste SNS-a.

Grafikon 4. Starosna struktura kandidata za narodne poslanike predloženih na izbornim listama koje su prešle cenzus prema godini rođenja

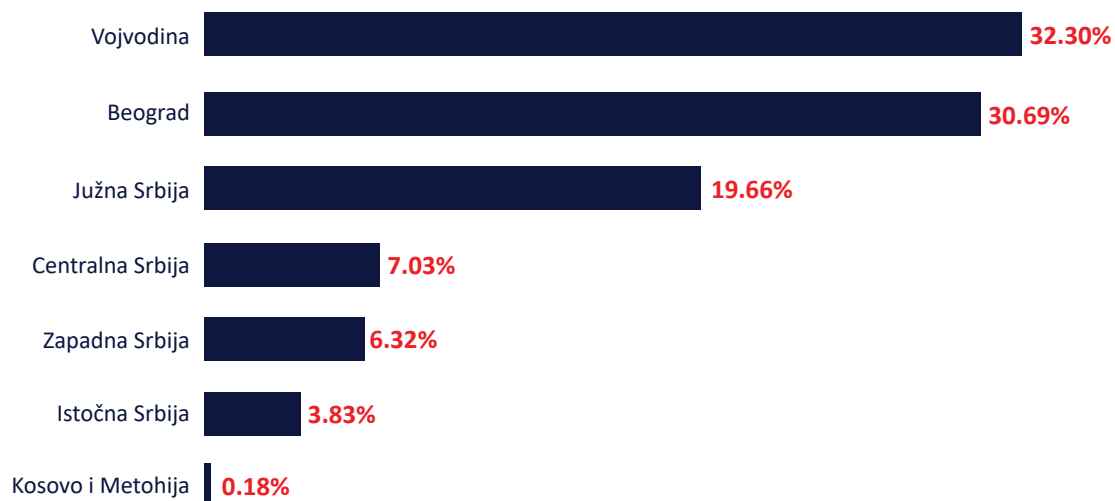

Kada je u pitanju decentralizovanost izbornih lista, prema mestima prebivališta predloženih kandidata prijavljenim Republičkoj izbornoj komisiji pri predaji izbornih lista, **najviše kandidata za narodne poslanike dolazi iz Autonomne pokrajine (AP) Vojvodine i Beograda** (grafikon 5). Kandidata za poslanike iz centralne, zapadne i istočne Srbije je znatno manje, dok najmanje predloženih kandidata dolazi sa područja Kosova*, i to dva kandidata liste SPS-JS.

Najviše kandidata iz Vojvodine predloženo je na listi Saveza vojvođanskih Mađara - njih 244, uz svega šest kandidata sa prebivalištem u Beogradu. Upravo zahvaljujući ovoj izbornoj listi mađarske nacionalne manjine, **najveći procenat od ukupnog broja predloženih kandidata za narodne poslanike - 32 odsto, dolazi iz AP Vojvodine**. Uz kandidate sa liste SVM, znatan broj kandidata sa prebivalištem u Vojvodini predložen je i na listi SNS-a (**57**), kao i na listi SPS-JS (**48**). **Iz glavnog grada Republike Srbije dolazi 31 odsto od svih kandidata za narodne poslanike**, među kojima je najviše kandidata (**183**) predloženo na listi **SPAS-a**. Lista SDA Sandžaka i lista Albanske demokratske alternative nemaju ni jednog svog predstavnika na listi čije je mesto prebivališta grad Beograd.

Veliki broj kandidata dolazi i iz Južne Srbije, čak **221** kandidat, odnosno skoro **20 odsto** kandidata sa svih izbornih lista koje su prešle cenzus. Najviše kandidata iz Južne Srbije predloženo je na listi Stranke pravde i pomirenja-Demokratske partije Makedonaca (**80**). Liste stranaka SDA Sandžak i Albanska demokratska alternativa ne samo da nemaju nijednog svog predstavnika sa područja opštine Beograd, već su svi njihovi predloženi kandidati samo sa područja Južne Srbije.

Grafikon 5. Geografska rasprostranjenost kandidata za narodne poslanike predloženih na izbornim listama koje su prešle cenzus

Na pitanje *ko su budući narodni poslanici* najbolje ćemo odgovoriti ako pogledamo koje su njihove **profesije i zanimanja**. **Najveći broj predloženih kandidata sa izbornih lista koje čine XII saziv su ekonomisti** (181), među kojima je najviše (54) predloženo na listi SPS-JS i na listi SNS-a (53), a najmanje na Albanska demokratska alternativa (ADA) sa jednim ekonomistom. Uz ekonomiju, **najzastupljenije profesije kandidata za narodne poslanike su prosveta i pravne nauke**. Ukupno 134 profesora, nastavnika, vaspitača i učitelja, kao i prosvetnih radnika predloženo je na svih sedam izbornih lista, među kojima je najveći broj predložen na listi SVM-a (30). Lista SNS-a među svojim kandidatima ima najviše pravnika i advokata (41), od ukupno 115 kandidata pravne profesije sa svih sedam izbornih lista koje ulaze u parlament. Na ovoj listi je i najveći broj **inženjera** (28), od ukupno 99 kandidatima za narodne poslanike ove profesije. Najmanje kandidata za poslanike dolazi iz sfere umetnosti. Od ukupno pet **umetnika**, jedan kandidat predložen je na listi SNS-a dok se četvoro kandidata nalazi na listi SPS-JS.

Među kandidatima za narodne poslanike nalaze se 44 studenta, od kojih je najviše predloženo na listi SPAS-a (17). Predloženo je i ukupno 57 penzionisanih lica od kojih je najviše kandidata SVM-a (28). Među kandidatima za narodne poslanike nalazi se i dva nezaposlena lica predložena na listi SVM.

Ostaju li najaktivniji poslanici iz prethodnog saziva u skupštinskim klupama?

Sudeći po sastavu lista koje su osvojile mandate u XII sazivu, aktivnost narodnih poslanika u prethodnom sazivu nije bila od presudnog uticaja na redosled predloženih kandidata.

Kada govorimo o najaktivnijim poslanicima tokom prethodne četiri godine, poslanici SNS-a koji su među pet poslanika sa **najviše obraćanja u plenumu** našli su se na novoj izbornoj listi: Aleksandar Martinović (SNS) je na mestu broj 20, Vladimir Orlić (SNS) na 31 mestu i Marijan Rističević (NSS) na 46 mestu ove izborne liste.

Među poslanicima koji su **najčešće koristili mehanizam postavljanja poslaničkih pitanja** u prethodnom sazivu najviše je onih koji su ili bojkotovali izbore ili učestvovali na listama koje nisu prešle cenzus. Tako narodni poslanici Đorđe Vukadinović, Boško Obradović (DVERI), Vojislav Šešelj (SRS) i Miroslav Aleksić (NARODNA), neće ući u novi skupštinski saziv. Od pet poslanika koji su najčešće postavljali poslanička pitanja jedino je poslanik Marijan Rističević na listi koja je osvojila mandate.

Sa druge strane, od pet narodnih poslanika koji su u XI sazivu **najviše puta glasali "za" u skupštinskom plenumu**, troje se nalaze na listi kandidata kojima su odobreni mandati. To su upravo poslanici Srpske napredne stranke: narodna poslanica Dragana Barišić na 79. mestu na listi Srpske napredne stranke, poslanica Ljiljana Malušić na 89. mestu i poslanica Milanka Jevtović Vukojičić na 110 mestu na listi vladajuće partije. Bivši narodni poslanik Blaža Knežević i narodna poslanica Borka Grubor ovoga puta nisu se našli na listi Srpske napredne stranke u trci za mandate u novom sazivu.